

Přeložila Lenka Bukovská

VŠECH NY

RĚKY

Dorit Rabinjanová

Všechny řeky

Vyšlo také v tištěné verzi

Dorit Rabinjanová

Všechny řeky – e-kniha

Copyright © Paseka, 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Dorit Rabinjanová
Všechny řeky

VŠECH NY

Dorit Rabinjanová

ŘEKY

Paseka

Vydáno s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky

**MINISTERSTVO
KULTURY**

Přeložila Lenka Bukovská

ALL THE RIVERS

Copyright © 2014 by Dorit Rabinyan

Translation © Lenka Bukovská, 2022

ISBN tištěné knihy: 978-80-7637-098-2

ISBN ePUB: 978-80-7637-438-6

ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7637-439-3

ISBN PDF: 978-80-7637-440-9

Hasanu Húránímu (1974–2003)

Všechny řeky
vedou do
moře a přece se moře
nenaplní,

protože všechny
řeky se vrací
do řek.
Věřte mi.

Je to tajemství
přílivu a odlivu.
Je to tajemství
stýskání.

Avot Ješurun

ČÁST PRVNÍ:
PODZIM

1.

kapitola

Někdo stál za dveřmi. Zdvořilé zazvonění nedokázalo proniknout rámusem, který se bytem rozléhal, a teprve když zvonku došla trpělivost a přidal na délce i důraznosti, povedlo se mu vytrhnout mě náhle ze zamyšlení.

Mohlo za to na plné pecky vyhrávající cédéčko Nirvany, doprovázené hučícím vysavačem. Byla polovina listopadu, sobota odpoledne, už dopoledne jsem stihla trochu uklidit a teď jsem v obýváku vysávala pohovky a dřevěnou podlahu a v uších mi zněl dutý řev proudícího vzduchu společně s hudbou.

Právě takhle hluková bariéra, tenhle monotónní bílý šum mě kdovíproč uklidňoval. Na pár minut jsem na všechno zapomněla a s hadicí v ruce jsem se urputně snažila zbavit koberec prachu a kočičích chlupů, hlavu jsem měla prázdnou a cítila jsem naprostý klid, soustředila jsem se jen na zježená červená a modrá vlákna tkačného koberce.

Vysavač si zhluboka povzdechl, zmlkl a já se probrala. V tom samém okamžiku dozněly poslední tóny písničky. A v té tří nebo čtyřvteřinové pauze, než se ozvaly první tóny následující písňe a mně dosud v uších znělo ohromující ticho, se náhle pronikavě

rozdrnčel zvonek u dveří. Připadala jsem si, jako bych byla hluchá a teď se mi najednou vrátil sluch, a dělalo mi potíže znovu najít i řeč.

„*Rrrega*“, vyhrkla jsem směrem ke dveřím a zajíkla se. „*Rak rega...*“

„*Just a moment*“, opravila jsem se hned a vrhla jsem podezřívavý pohled na hodiny na zdi.

Ukazovaly půl druhé, ale venku bylo tak pošmourné, že se zdálo, jako by se blížil večer. Přes houstnoucí mlhu se z oken ve dvanáctém patře na rohu Deváté ulice a třídy University Place nejasně rýsovaly honosné budovy Páté avenue a pruh nebe s nízkými, ocelově se lesknoucími mraky, tísníci se nad střechami s kouřícími komíny.

Nakřáplý zvuk zvonku znovu ostře proletěl bytem a dozněl vteřinu nebo dvě po tom, co jsem ztišila hudbu. „*One minute, please...*“

Rychle jsem se podívala do zrcadla v předsíni – culík nakřivo, tričko a tepláky špinavé od prachu, sportovní boty – a rázně jsem otevřela dveře.

Na prahu stáli dva čtyřicátníci v oblecích a tmavých kravatách. Ten vpravo svíral pod paží černou diplomatku a byl o hlavu vyšší než ten vlevo, který zaujal postoj kovboje chystajícího se tasit kolty, nebo člověka, který v každé ruce svírá ucho neviditelného kufru. Netrpělivost, kterou ten vpravo dával najevo bubnováním kostnatých prstů do černé kožené aktovky, a úleva, která se zračila v kovbojově masité tváři, svědčily o tom, že ti dva čekají za dveřmi už pěkných pár minut.

„Dobrý den,“ řekla jsem překvapeně a téměř nehlasně.

„Dobrý den. Omlouváme se, že rušíme. Já jsem agent Rogers a tohle je můj kolega, agent Nelson. Jsme z Federálního úřadu pro vyšetřování. Můžeme na chvíli dál? Rádi bychom vám položili pár otázek.“

Mluvil ten vlevo, pistolník. Byl udělaný a rozložitý, vypadalo to, že oblek je mu o dvě čísla menší, měl vemlouvavý přízvuk,

protahoval konce slabik a převaloval slova v puse, takže to znělo, jako by žvýkal vlastní jazyk. Stála jsem jako přimrazená, neschopná vstřebat jejich jména a tituly, smysl jeho promluvy jsem pochopila až ve chvíli, kdy na mě ten vysoký s neskrývanou netrpělivostí upřel bezvýrazné, strohé šedé oči, vsunul ruku do náprsní kapsy kabátu a vytáhl odtamtud něco, co jsem do té doby znala jen z filmů a kriminálních seriálů: zlatý služební odznak.

Zřejmě jsem cosi vykoktala – zaskočeně, trochu omluvně, s usilovným mrkáním –, a ti dva z mojí ohromené hluchoněmé reakce usoudili, že nejspíš moc nerozumím anglicky. Ten vysoký se rychle, zkoumavě zadíval přes moji hlavu do útrob bytu a moje podezření, že mě považují za paní na úklid, ještě zesílilo, když podsaditý agent pokračoval o něco hlasitěji.

„Jen pár otázek, chtěli bychom vám položit pár otázek,“ vyslovoval s přehnanou důkladností, jako by mluvil s malým dítětem, a pečlivě odděloval slova. „Prosím–můžeme–jít–dál?“

Rozpaky, a možná i dotčenost, mě skoro připravily o hlas. Slyšela jsem, jak jim roztřeseně a se silnějším přízvukem než obvykle říkám: „Mohla bych prosím znát...“ Odkášlala jsem si. „Promiňte, ale mohla bych znát důvod?“

Kovbojovi se v očích mihl záblesk ulehčení. „Hned vám to vysvětlíme,“ prohlásil a opět zněl sebejistě. „Zabere to jen pár minut.“

V kuchyni jsem si nalila sklenici vlažné vody a bez dechu ji vypila. Neměla jsem žádný důvod se děsit. Vízum jsem měla platné, ale skutečnost, že ti dva sedí v obýváku a čekají, až přijdu, aby mě mohli začít vyslýchat, přesto děsivá byla. Vyndala jsem ze skříňky další dvě sklenice a uvažovala, komu zavolat, Andrewovi, nebo Joy? Oba jsou Američané, běžní občané, newyorští starousedlíci, vybrala jsem si Andrewa – kamarádili jsme se už v Izraeli, v době, kdy nám bylo devatenáct, bude lepší, když přijede on a dosvědčí, že mě zná.

A už z pouhé snahy zformulovat, co mu přesně řeknu, jsem znovu dostala žízeň.

Než jsem se vrátila do obývacího, stihli už sundat z jídelního stolu židle, které jsem tam naskládala nohama vzhůru. Ten vyšší si svlékl kabát a posadil se zády ke kuchyni. Ten udělaný stál nad vypnutým vysavačem a rozhlížel se po místnosti.

„Bydlíte tu sama?“

Ruce se mi zachvěly a sklenice na podnose se roztrásly. „Ano, byt patří přátelům,“ řekla jsem a hlavou ukázala na svatební fotku Dudiho a Charlene. „Jsou na Dálném východě. Cestují. Hlídám jim byt a kočky...“

Po Franny a Zoe nebylo nikde ani památky.

Pohledem se zastavil u misek s vodou a krmením pod knihovnou. „Odkud ty manžele znáte?“ zadíval se znovu na fotografii. „Jsou tu v nájmu, nebo jim byt patří?“

„Ano, je to jejich byt,“ odpověděla jsem a pořád se nehýbala z místa. „Dudiho znám dlouho, z Izraele, kamarádíme se od dětství, a jeho žena je Američanka...“

Něco zabručel a rozhlédl se kolem. „Vy jste z Izraele?“

„Ano...“

Došel k oknu. Chvilku jsem ho sledovala, ale pak jsem využila příležitosti a došla ke stolu.

„Jak dlouho už tu bydlíte?“ chtěl vědět.

„Asi dva měsíce,“ ulehčeně jsem se zbavila tácu, „měli by se vrátit na jaře...“ V duchu jsem zalitovala, že mi došly cigarety. „Ale mám dalšího kamaráda, je místní,“ očima jsem hledala bezdrátový telefon připravená vytočit Andrewovo číslo. „Můžete se ho zeptat...“

„Zeptat na co?“

„No já nevím,“ hlas mě zradil, „na mě...“

Obrátil se ke mně zády a zadíval se z okna. „To prozatím nebude nutné...“

„Děkuji vám,“ řekl nečekaně ten vyšší, hlas měl hluboký a jasný skoro jako rozhlasový hlasatel.

„Co prosím?“

„Děkuji vám za vodu,“ usmál se na mě a pokynul k lahvi. Měl dokonalý chrup, rovný a zářivě bílý jako z reklamy na bělicí pastu.

Nervózně jsem přikývla a podala mu pas, který jsem vytáhla z peněženky, byl otevřený na stránce s vízem. V kuchyni, přestože jsem věděla, že mi vízum platí ještě pět měsíců, jsem si znovu zkontrolovala datum.

Otočil pas k sobě, rychle pohledem přelétl modré desky a pak se vrátil k otevřené stránce. „Takže vy jste izraelská občanka, slečno Bin-ja-mi –“

„Binjaminiová,“ rychle jsem mu správnou výslovností přispěchala na pomoc, jako by to teď hrálo nějakou roli. „Liat Binjaminiová...“

Jeho šedé, bystré oči, v nichž jsem zahlédla průhledná kolečka kontaktních čoček, přejížděly tam a zpátky mezi mou napjatou tváří a usměvavou pasovou fotografií.

Ukázal na nejbližší židli. „Posaďte se, prosím...“

„Ano,“ zamumlala jsem, poslušně jsem uchopila opěrku a odsunula židli od stolu. Jedna noha zaskřípala o podlahu. „Jsem Izraelka...“

Výslech opravdu netrval ani čtvrt hodiny. Většinu otázek mi pokládal pistolník. Jeho vysoký kolega vytáhl z kožené diplomatky složku s formuláři. Každou stránku pokrýval bledě zelený vodoznak s emblémem FBI. Do levého rohu vrchního formuláře poznačil modrým perem datum. Moje jméno opsal z pasu velkými rozmáchlými tiskacími písmeny. Potom pečlivě šesti číslicemi zapsal mé datum narození. Měl úhledný rukopis, zdobný a sebejistý, a stejně sebejistě působil i jeho hlas, když mě požádal, abych mu znovu zopakovala adresu, svoje americké telefonní číslo a jména

majitelů bytu. Pak připsal několik nesrozumitelných zkratk a křížkem postupně proškrtl dvě kolonky na konci řádku. Když přešel k dalšímu formuláři, zvedl najednou oči a zkoumavě si prohlížel můj obličej. Uhnula jsem pohledem a upřela zrak na desku stolu. Viděla jsem, že dvakrát zapsal slovo *black* – jistě šlo o barvu mých vlasů a očí – a že odstín pleti označil jako *dark olive*.

Pak si k nám přisedl pistolník. Vzal si pas a automaticky ho otevřel zleva doprava, od konce. Po krátkém zaváhání, kdy jím listoval tam a zpátky, přišel na to, jak má pas správně držet, a obrátil ho.

„Takže jste se narodila v Izraeli,“ řekl. „V roce sedmdesát tři...“

„Ano,“ napřímila jsem se na židli.

„To znamená, že teď je vám dvacet...“

„Devět.“

„Vdaná?“

Nehty se mi začaly nervózně zarývat do dlaní. „Ne...“

„Děti?“

Ruce pevně sevřené v pěst jsem zasunula pod stehna. „Ne...“

„Kde bydlíte?“

„Myslíte v Izraeli?“

„Ano. Myslím v Izraeli...“

„Aha. V Tel Avivu.“

„A čím se živíte?“

Vytáhla jsem ruce a trochu si lokla vody. „Studuji na Telavivské univerzitě, magistra...“

„Jaký obor?“

Vzpomněla jsem si, jak mě zpočátku považoval za uklízečku. „Mám bakaláře z anglické literatury a lingvistiky. Překládám odborné práce...“

„Vida, vy jste lingvistka a překladatelka,“ udiveně po mně zopakoval. „To proto mluvíte tak skvěle anglicky...“

„Děkuji. Jsem tu na Fullbrightově stipendiu,“ pokračovala jsem věčně a nevzrušeně, „zařídili mi vízum...“

„Skoro na půl roku,“ znovu se zadíval do pasu. „Vidím, že vízum vám vyprší v květnu dva tisíce tři...“

„Ano,“ podařilo se mi ovládnout nohu nervózně podupávající pod stolem, celé moje tělo toužilo po cigaretě.

„Zajímavé, vážně zajímavé,“ řekl, když do sebe obrátil polovinu sklenice. „Překládáte z angličtiny do hebrejštiny?“

Suše jsem přikývla. A zalitovala, že jsem se o tom vůbec zmiňovala. Mohla jsem prostě říct, že jsem studentka z Izraele, a stálo by to, ale nejspíš jsem měla potřebu se něčím vytáhnout, zachránit ztracenou čest. „Přesně tak,“ procedila jsem na půl pusy.

Výraz jeho tváře se nezměnil. Růžovými nehty lehce ťukal o skleničku. „Předpokládám, že hebrejšтина je váš mateřský jazyk...“

„Ano. Totiž, ne...“ pokračovala jsem rozladěně. „Rodiče přišli z Íránu, ale na nás se sestrou už od malička mluvili hebrejsky...“

Přestal bubnovat a začal si broukat. „Přišli z Íránu?“

„Moji rodiče jsou teheránští Židé, přistěhovali se do Izraele v polovině šedesátých let...“

Ujistil se, že si jeho kolega všechno zapisuje, a pak se znovu obrátil ke mně: „Takže oba vaši rodiče jsou Židé...“

Znovu jsem přikývla. A pro toho vysokého, který ke mně vyslal tázavý pohled, jsem zopakovala nahlas a zřetelně: „Je to tak.“

„To je rozhodně zajímavé,“ pokračoval pistolník a vraštil čelo. „A někdo z vašich příbuzných ještě žije v Íránu?“

„Ne,“ odpověděla jsem a nový směr, kterým se teď rozhovor vydal, do mě vlil sebejistotu. „Všichni odešli do Izraele, už dávno získali izraelské občanství...“

„A vy sama, byla jste v posledních letech v Íránu?“

„V životě jsem tam nebyla...“

„Nejela jste tam na výlet,“ zkusil to jinak. „Pátrat po rodinných kořenech například?“

„Írán není zrovna doporučovaný turistický cíl, pokud máte tohle,“ kývla jsem hlavou směrem k pasu, který držel v ruce. „Do země by mě možná pustili, ale zpátky už třeba ne...“

Moje odpověď se mu líbila. Podíval se na pas, maličko se usmál a pak ho otevřel v místě, které předtím založil prstem. „Takže vy říkáte, že jste v životě nebyla v ...“ prohlížel si stránky s razítky, „Íránu...“

„Přesně tak...“

„Ale podle toho, co tu vidím, jste v posledních letech mnohokrát navštívila Egypt...“

„Ano, ehm, Sinaj. Jeden čas jsme tam hodně jezdili. Ale v poslední době to začalo být trochu nebezpečné. Tím myslím – nebezpečné pro Izraelce...“

Prolistoval pas až do konce, a když jsem uviděla, co vytahuje z plastového obalu, zavřela jsem oči. Mohla jsem to čekat.

„Co je tohle, prosím?“

Bylo to povolení k výjezdu z Izraele, dokument, který tam byl schovaný od chvíle, kdy mi skončila vojna, přestože jsem ho už dávno nepotřebovala.

„To je od armády,“ řekla jsem. „Potvrzení, že smím kdykoli volně vycestovat ze země...“

A než mě stihl zasypat přívalem doplňujících otázek, předběhla jsem ho s vysvětlením: „V Izraeli je vojenská služba povinná. Ženy slouží dva roky a muži tři.“ A jako by to nestačilo, jako by se mě chystal vyptávat dál, dodala jsem ještě: „Já sloužila v jednotce, která se starala o sociální podmínky vojáků, narukovala jsem v roce devadesát a sloužila do roku devadesát dva...“

Ten náhlý monolog a především úsilí, které jsem musela v posledních minutách vynaložit na to, aby můj hlas zněl aspoň zdánlivě vyrovnaně, a možná dokonce i maličko bezstarostně – jako

by mi snad dokonce celá situace připadala každým okamžikem zábavnější –, mě naprosto vyčerpaly.

„A povězte mi, prosím,“ nasadil teď konverzační, skoro přátelský tón, „když překládáte, píšete rukou, nebo na počítači?“

Tuhle otázku jsem rozhodně nečekala. „Na počítači..“

„Na notebooku?“

Nechápala jsem, proč se takhle vyptává. „Ano, já...“

Propletl prsty a položil ruce na desku stolu. „Tady, doma?“

„Tady nebo v univerzitní knihovně...“

„A v kavárně? Pracujete na počítači i v kavárně?“

„Taky. Někdy...“

„A máte nějaký podnik, kam chodíte často?“

„Podnik?“ zaváhala jsem. Nechápala jsem, kam míří a proč.
„Promiňte, ale tak úplně nerozumím...“

„Navštívila jste nedávno kavárnu, která se nachází nedaleko odsud, na rohu Deváté ulice a Šesté avenue?“ Jeho kolega mu podal pero a on se podepsal na spodek formuláře. „Café Akvárium?“

„Ano, v Akváriu jsem...“

„Je možné, že jste tam byla minulý týden? V úterý večer?“

„V úterý? No možná ano, to je...“

Spokojeně na okamžik zavřel oči. „Děkuji vám...“

2.

kapitola

Ten samý den, ani ne hodinu po tom, co vyšetřovatelé odešli, jsem chtě nechtě zamířila právě do Café Akvárium. V půlce týdne jsme se s Andrewem domluvili, že se tam v sobotu odpoledne sejdem. Když ti dva konečně zmizeli, byly tři hodiny dvacet minut, a než jsem se osprchovala, oblékla a rozhodla se Andrewovi zavolat a poprosit ho, ať si dáme sraz někde jinde, v některé jiné kavárně v okolí, ozval se mi už jen záznamník.

„Bohužel právě nejsme doma...“ recitoval rodinný trojhlas zvesela. Andrew a Sandra se loni rozešli, ale on dosud nenašel odvalu nahrávku přemazat. Perlivý smích jejich dcerky Josie přerušilo dlouhé pípnutí.

„To jsem já,“ zavolala jsem na sebe do zrcadla v předsíni a soukala se přitom do kabátu. „Už jsi vyrazil?“

Ještě okamžik jsem počkala a doufala, že to zvedne. Vysavač, mop, kbelík a hadry, všechno zůstalo stát tam, kde jsem to nechala, když mě překvapili vyšetřovatelé.

„Tak jo, nevádí...“

Café Akvárium se nacházelo naproti městské knihovně na Šesté avenue a okna mělo obrácená do Desáté západní. Otevřela jsem

skleněné dveře a nakoukla dovnitř. Když se za mnou zavřely, zvonek nad nimi se ještě houpal a cinkal. Venku foukal studený vítr a bodal jako jehličky, přechod z rušných ulic do klidné, vyhřáté kavárny s teplým, skoro tropickým vzduchem působil jako šok. V nose mě zašimrala vůně kávy a koláčů. Zmrzlé uši zachytily příjemné, téměř ospalé tóny klavíru a kontrabasu doprovázené horkým odfukováním kávovaru. Stůl u okna byl volný. Svlékla jsem si kabát a u servírky, která se vzápětí objevila, jsem si objednala cappuccino.

Dva vyšetřovatelé mě v myšlenkách stále doprovázeli jako ochranka a teď jsem si představovala, jak se usazují na prázdné židle proti mně. Nasadila jsem rádoby klidný, nevzrušený výraz a opatrně jsem se rozhlédla po ostatních hostech. Pět jich sedělo u tmavých dřevěných stolků a povídali si nebo listovali časopisy. Dva muži se opírali o bar. Mladá maminka něco tiše vyprávěla svému miminku ve vzdáleném koutě kavárny. Nikdo na mě nevrhal kradmé nebo podezřívavé pohledy, dokonce i muž u baru, který na okamžik udiveně zvedl oči od Timesů, se vzápětí netečně vrátil ke svým novinám.

Nezdálo se, že by tentokrát moje blízkovýchodní vzezření někoho znepokojovalo. Vyšetřovatelé mi vysvětlili, že na policii zavolal nějaký pitomec, příkladný občan, který mě tu v úterý večer zahlédl a stěžoval si na dívku blízkovýchodního vzezření provádějící podezřelou činnost. Prý jim nahlásil, že mě viděl, jak v kavárně píšu e-maily v arabštině, bylo mi jasné, že zahlédl, jak píšu zprava doleva, a považoval hebrejštinu za arabštinu, nechápala jsem ale, co dalšího na mně a mém konání v něm vzbudilo dojem, že kápl na členku Al-Káidy. Agenti se omluvili, že mě připravili o čas, od teroristických útoků 11. září je prý atmosféra ve městě velice napjatá, lidé jsou nervózní a bojí se a FBI má povinnost prověřit každou stížnost. „Ale jak jste věděli, kde mě najdete?“ tahle otázka

mě napadla, teprve když jsem je vyprovázela ke dveřím. „Jak ten člověk věděl, kde bydlím?“ Odpověděli, že za mnou nejspíš šel až domů a viděl, do kterého vchodu a bytu vcházím, a adresu předal policii.

Cappuccino mi naservírovali s malou máslovou sušenkou. Bylo šestnáct deset, když jsem se podívala na hodinky na servírčině zápěstí. Zvonek u dveří znovu zacinkal: vstoupila žena a za ní další. Někdo odešel. Za sklem se sunula kolona žlutých taxíků. Nad nimi se tyčila pseudogotická rohová budova městské knihovny s osmibokým půdorysem a věžičkami trčícími ze stříšek, na nejvyšší věži byly hodiny s římskými číslicemi. Jejich ručičky ukazovaly za deset minut půl páté.

„Ahoj?“

Nad mým stolem stál mladík. „Liat? Nejsi náhodou Liat?“

Hned jsem zvědavě přikývla. Hlavou mi prolétla bláznivá myšlenka, že i tenhle kudrnatý mladík patří k FBI, že je to léčka, je to tajný agent, kterého poslali, aby mě vlákal do pasti. A ještě předtím, než jsem přisvědčila a zaskočeně se zvedla ze židle, jsem se narovнала a rukou si uhladila vlasy.

V jeho tváři jsem zahlédla záblesk úlevy. „Jsem Andrewův kamarád. Poprosil mě, abych ti vyřídil, že se omlouvá, ale nemůže dorazit...“

Jak ho mám teď popsat, kde začít? Jak z těch několika dávných vteřin vydestilovat první dojem? Jak proniknout skrz dokončený portrét tvořený mnoha vrstvami barev a vrátit se zpátky k chvatným, nezřetelným tahům tužky, které načrtly moje oči, když na něm poprvé spočinuly? Jak vystihnout několika čarami celistvý obrázek v plné šířce i hloubce? A svedu vůbec něco takového, když se prsty stesku znovu a znovu dotýkají vzpomínky na něj a bez ustání ji pokrývají svými otisky?

„Je... je v pořádku?“

„Všechno je v pořádku. Jenom se s manželkou nějak špatně domluvili. Musel rychle běžet vyzvednout dceru...“

Hlas měl nakřáplý, měkký a sytý. Angličtinu měl dobrou, pružnou a uvolněnou, sebejistou a výrazný přízvuk byl bezpochyby arabský.

„Já jsem Hilmi,“ hrdelní *h* prolétlo kavárnou s hlubokou, cizokrajnou ozvěnou. Podal mi ruku, klidně stiskl tu moji a nijak nespěchal, aby ji pustil. „Hilmi Násir...“

„Aha, tak ty jsi Hilmi,“ všechno do sebe začalo zapadat a dávat smysl. „Ty jsi jeho učitel arabštiny...“

Na dlani jsem ještě pořád cítila matoucí dotek jeho ruky: dlaň měl chladnou a vyschlou mrazem, ale stisk jeho prstů byl vřelý a pevný. Snažila jsem se rozpomenout, co dalšího mi o něm Andrew vykládal. „Je to tak úžasný a talentovaný člověk, musíš se s ním seznámit,“ vybavilo se mi a kdovíproč jsem si vzpomněla, že o něm Andrew mluvil jako o herci, o studentovi herectví.

„Zrovna nám končila hodina,“ nedbale máchl rukou směrem ven na ulici, „když mu zavolala žena...“

Sledovala jsem ten pohyb. Něco v tom pomalém gestu, v tom, jak ruka zůstala chvíli viset ve vzduchu, upoutalo můj pohled. „No jo, zmínil, že máte dneska arabštinu...“

Těžký rozchod se Sandrou, prázdné místo, které po vztahu zbylo a které se o víkendech zvětšovalo, vrátily Andrewa do dob, kdy bydlel na střeše v jaffské čtvrti Adžami, pracoval v agentuře Reuters, s foťákem pendloval sem a tam po obou stranách Zelené linie a přeskakoval z hebrejštiny do arabštiny. Snažila jsem se přijít na to, co dalšího bych mohla říct, a pak jsem uviděla, jak se mu po tváři rozlévá úsměv a pod strništěm objevuje dolíček. „Je to fajn chlap, Andrew, je v pohodě...“ Jeden přední zub měl trochu nažloutlý a úsměv odhalil i růžovou horní dásen.

„Ty jsi,“ na okamžik jsem zaváhala, než jsem mu tu otázku rozpačitě položila, „ty jsi z Ramalláhu, že jo?“

Lehce přikývl. „Jo, z Hebronu, z Ramalláhu...”

„Tak to jsme prakticky sousedi, já jsem z Tel Avivu...”

Řekla jsem to zřejmě trochu přiškrceně, trochu tišeji, než jsem zamýšlela, protože Hilmí se ke mně přes stůl naklonil a zašeptal, jako by mi sděloval velké tajemství: „*Já vím...*”

Takže, kde začít? Jak pomocí několika čar a otřepaných přívlastků nakreslit jednu lidskou tvář, aby se lišila od všech ostatních? Jak nakreslit jeho dosud tajemnou tvář tak, jak se mi tehdy na první pohled jevila? Jak mezi nespočtem párů hnědých očí poznat ty dvě něžné, upřímné oči, které se dívají bystře a moudře, trochu ostýchavě a trochu udiveně. Jak nakreslit rty, nos, obočí, bradu, portrét na ubrousku z kavárny, vrátit se a znovu se na ně podívat, dívat se a city nechat stranou, dívat se třeba očima některého z hostů sedících u okolních stolků, nebo očima servírky, která nás právě přišla obsloužit.

„Můžu vám něco nabídnout?” zeptala se Hilmího, který pořád ještě stál.

Ukázal očima na židli. „Smím?”

Hříva přerostlých vlasů, rozbouřené moře kudrlinek černých jako uhel, krouticích se na všechny strany. Oči mírné, skořicově hnědé a řasy dlouhé a tak neskutečně husté, až jsem si na okamžik pomyslela, že používá černou tužku na oči. Výška asi metr sedmdesát. Hnědé manšestráky, šedý svetr a ošoupané semišové sako. Předtím, když jsme si podávali ruce, všimla jsem si jeho dlaní, byly široké, hezké a jemné. Když mu přinesli objednané espresso a sklenici vody, vyprázdnil sklenici jedním lačným douškem až do dna a já si přitom pokradmu prohlížela chumáčky chloupků na člancích jeho prstů. Když si vyhrnul rukávy svetru, ukázaly se i chlupy na předloktí a vystouplé žíly na zápěstích.

Poděkoval servírce za další přinesenou sklenici vody a s mírným úsměvem ji pozvedl směrem ke mně. „Na zdraví...“

Měl velký orlí nos a široké nosní dírky se mu při pití požívačně chvěly. Ohryzek mu stoupal a klesal. Kůži měl o odstín světlejší než já, olivovou, ale o trochu bledší, nebyl oholený. Bílé, lepkavé stopy slin mu zůstaly přilepené v koutcích úst i po tom, co uhasil žízeň, s úlevou si vydechl a s ťuknutím postavil sklenici na stůl. „Páni,“ utřel si zčervenalou pusou, „to mi fakt přišlo vhod...“

Ukázalo se, že Hilmí je malíř, a ne herec. A že je mu o dva roky míň než mně, sedmadvacet. Vyprávěl mi, že studoval bakaláře v Bagdádu na akademii múzických umění. Do New Yorku přijel v devětadevadesátém, má tu prý vízum pro umělce, už čtyři roky. Žije v Brooklynu, má tam ateliér na Bay Ridge Avenue. V bytě bydlí se spolubydlící jménem Jenny, která je napůl Libanonka, studuje architekturu a byt patří její mámě.

„Ale Jenny je už od srpna u svého snoubence,“ řekl a na okamžik vtáhl rty. „V Paříži...“ Ten pohyb čas od času zopakoval, rty se pevně přitiskly k sobě, jako by se navzájem krotily, jako by takhle označoval konec věty. „A druhý pokoj zatím nikomu nepronajali...“

Nevím, co v jeho řeči mi připomnělo nedávný výsledek. „Neuvěříš, co se mi dneska stalo,“ vyhrkla jsem najednou, „těsně předtím, než jsem vyrazila sem...“ A vzápětí už jsem protahovala rty, tiskla je k sobě a olizovala, všimla jsem si, že ho napodobuju, že moje ústa převzala ten pohyb od těch jeho. A když jsem mu začala vyprávět o pistolníkovi a jeho kolegovi, kteří mě za dveřmi překvapili zrovna uprostřed úklidu, zase jsem se rozčílila a nemohla jsem uvěřit, že to celé se před dvěma hodinami skutečně odehrálo, jenže teď to znělo absurdně a málem směšně.

„A tobě se to nikdy předtím nestalo?“

„Co? Že by mě někdo sledoval?“

„Ne, že tě považovali za Arabku,“ usmál se. „Protože ty vážně vypadáš trochu...“

„Co? Jako potenciálně nebezpečná osoba blízkovýchodního vzezření?“

Jeho úsměv byl okouzlující. „Přesně...“

„No když jsem cestovala po Asii, říkali mi často, že vypadám jako Indka, nebo jako Pákistánka...“

„Taky se mi to pořád děje...“

„A tady si lidi často myslí, že jsem Řekyně, Mexičanka...“

„Co já už všechno neslyšel. Brazilec. Kubánc. Španěl. Jednou mě dokonce někdo považoval za Izraelce. V metru se mě začal na něco ptát hebrejsky. A já mu řekl, je mi líto,“ cosi odvedlo jeho pozornost, „ale nemluvíím hebrej-“

Znepokojeně zašátral v kapse saka. „Moment...“ Levačkou si poklepal na druhou kapsu, ve které zazvonily mince jako zvonkohra. „Musím se podívat, jestli...“

Shýbl se a položil na stůl ošoupaný oranžový batoh, už byl rozepnutý, zuřivě z něj vytahoval dlouhou vlněnou šálu, hnědou rukavici, tlustý kroužkový blok, pomačkaný sáček z lékárny, penál na zip ušitý z džínoviny, plánek linek metra, zmačkanou krabičku cigaret značky Lucky Strike, druhou rukavici.

Chytila jsem stříbrné cédéčko, které vyklouzlo z hromádky věcí a kutálelo se po stole. „Co hledáš?“

„Nic se neděje,“ zamumlal. „Jsou to jenom peníze, ale kam jsem je mohl...“

Zastrčil palec mezi stránky bloku a listoval jím zpátky. Na stránkách se míhaly kresby tužkou: zakroucené řasy, vlnky na vodě, kudrlinky, mušle a mezi kresbami se nahoru a dolů kroutila spousta rádek psaných zdobnou arabštinou, s množstvím škrtačů. Jeho ruka znovu zmizela až po loket v batohu, prohrabávala ho, najednou ji vytáhl a poklepal si na hrudník, zajel si pod svetrem do náprsní kapsy

košile. Při pohledu na svazek bankovek, které odtamtud vyndal, se zatvářil ulehčeně: dvaceti- a padesátidolarovky a šedivá stovka.

Málem jsem ho poprosila, aby mi dovolil prohlédnout si skicák, podívat se na jeho kresby, ale to už posbíral lístky na metro a papírky, které se vysypaly na stůl, a prohlásil, že bude muset jít. Římské hodiny na věži ukazovaly za deset pět. Prý musí stihnout zajít do velkoobchodu, kde nakupuje barvy. Položil na stůl dvacetidolarovku a zavolal servírku. „Zavírají tam v šest a mně došla modrá...“

„Jenom modrá?“

Vysvětlil mi, že modrá a zelená mu vždycky dojdou nejdřív, protože na svých obrazech hodně maluje vodu. „Až přijdeš do ateliéru, uvidíš to sama,“ pokračoval, když jsem stočila pohled od přicházející servírky zpátky k němu. „Hodně vody a nebe...“

„To bych mohla.“

Otočila jsem se na židli a svrátila čelo, jako bych se snažila na něco rozpomenout, jako by se mi v tu chvíli najednou rozběhly myšlenky do všech stran. „Třeba někdy s Andrewem...“

Vstala jsem a soukala se do kabátu, ale Hilmí dál seděl a sledoval mě: „Proč *někdy*? Můžeš tam zajít hned.“

3.

kapitola

Venku už se zešeřilo a ulice byla rušná. Před pár dny začalo večer poprvé sněžit a ve městě panoval předvánoční shon. Na holých stromech se rozsvěcely řetězy elektrických vloček, výlohy měly červeno-zelenou výzdobu se sobími spřeženími a vánočními stromečky. V dálce se rýsovaly skleněné mrakodrapy s vršky plnými světýlek a vypadalo to, že i světla pouličních lamp, reflektory aut a barevná světla semaforů září dnes večer víc než obvykle. Ale možná za to, že se všechno víc mihotalo a třpytilo, mohl mráz, mrazivě vlhký večerní vzduch, moje slzící oči.

Razili jsme si cestu davem a dál si povídali. Dvakrát se mi na okamžik zdálo, že poznávám známý obličej: ženu, která se trochu podobala mojí zubařce, a pak nějakého kamaráda z Tel Avivu. A po tom, co se objevili a zase zmizeli, jsem se viděla chvilku jejich očima, viděla jsem sebe a Hilmího očima kolemjdoucích. A hned jsem slyšela samu sebe, jak druhý den vykládám sestře do telefonu, co jsem řekla já jemu a co on mně, a slyšela jsem, jak se sestra směje té praštěné myšlence, která mi v první chvíli bleskla hlavou, totiž že jde o léčku nastraženou FBI – Andrewovo zpoždění, jeho učitel arabštiny, náhodné setkání v kavárně – to všechno je past, kterou federální agenti nastražili, aby mě dostali.

Prošli jsme přes Union Square a kolem sochy George Washingtona, vydali se severně směrem na Broadway, Hilmí přidal do kroku a já taky, začínalo mi být teplo, když jsme se na Osmé ulici zastavili a čekali na zelenou a pak přešli Desátou a Jedenáctou ulici, plynul náš hovor čím dál přirozeněji a pružně přeskakoval od tématu k tématu a já najednou pocítila radost ze spontánního, nezávazného rozhovoru, podezřívavost, která nás předtím provázela jako nemotorný a neohrabaný stín, jako by náhle zmizela v nenávratnu a platilo to i pro Hilmího, čím uvolněnější a bezprostřednější jsem byla, tím byl on odvážnější a sebejistější. Když jsme se prodírali tlačenicí, ucítila jsem na své paži jeho ruku, která jemně určovala směr, když jsme přecházeli ulici, jeho dlaň se letmo dotkla mých zad. Stejně jako v kavárně, i teď se na mě pořád díval zpřima. Vždycky jen rychle pohlédl před sebe a hned zas obrátil oči ke mně, aby mu neuniklo ani slovo, ani stín výrazu, který by se mi mihl po tváři.

„A pak jsme se rozešli,“ zkrátila jsem vyprávění. „Odstěhovala jsem si z bytu všechny věci a za dva týdny už jsem byla tady...“

Zastavil se o krok za mnou a klekl si na chodník, aby si zavázal tkaničku. „Čtyři roky,“ řekl po chvilce a zvažněl, upíral na mě oči z okraje chodníku, jako bych mu měla co nevidět utéct. „To je docela dlouhá doba...“

„Jo,“ přikývla jsem, „to je...“

Uhnula jsem pohledem a rozhlédla se po malém betonovém náměstíčku na rohu Třiadvacáté, bylo mi jasné, že se na mě stále dívá. Přede mnou se rýsoval zaoblený zobák Flatiron Building, koruny stromů v parku na Madison Square, auta na silnici.

„Cože?“

Přenesl váhu z nohy na nohu a znovu se sehnul, aby si zavázal i levou botu. „Říkal jsem, že mi připadá, že ses s tím zvládla dobře vyrovnat...“

Jak něžně se dotýká věcí, smyslný dotek jeho dlaní. I teď mi pohled padl na jeho prsty, na chumáčky tmavých chloupků.

Zalétl ke mně očima: „No ne?“ A hned zase sklonil hlavu.

„*Out of sight, out of mind*“, zavtipkovala jsem nejspíše a byla jsem ráda, že se na mě v tu chvíli nepodíval a neviděl to falešné, nepřesvědčivé pokrčení ramen. Provinile jsem pomyslela na Noama, co by asi řekl, kdyby tu teď byl a viděl, jak jsem s hranou lehkostí hodila za hlavu jeho i celý náš bolestný letní rozchod, kdyby viděl, jak jsem bleskově popřela všechno trápení, výčitky a slzy a teskné telefonáty do Izraele a nehnula při tom brvou. A uvažovala jsem taky, jestli o mně i Noam už mluví podobně lhotejně, jestli o mně i on někde v Tel Avivu vypráví s pokrčením ramen nějaké nové ženě, se kterou se seznámil.

„To máš pravdu. My taky říkáme: *Baíd an il-ajn, baíd an il-qalb*.“ Utáhl kličku. „Je to fakt neskutečně přesný...“ Když se z jeho úst ozvala arabština, kdovíproč se mi vybavil vtip, který jednou přinesl Noam ze záložáckého cvičení a kterému jsme se vždycky hrozně smáli, vtip, jímž si on a jeho kamarádi pokaždé utahovali z Palestinců na kontrolních stanovištích. „*Inta bidúbí?*“ ptávali se, když jim kontrolovali doklady. „*Jsi bidúbí?*“ A pak předváděl, jak Palestinci nechápavě krčí čelo: „*Šú? Jaký bidúbí? Šú bidúbí?*“

A když Hilmí vstal, pomyslela jsem si, co by asi Noam řekl, kdyby mě s ním teď viděl, co by si o mně myslel.

„Kde jste bydleli?“ zeptal se, když jsme znovu vyrazili. „V Tel Avivu?“

Nedovedla jsem vysvětlit proč, ale způsob, jakým to vyslovil, jeho arabský přízvuk – „*In Telabíb?*“ – dodal té sounáležitosti, kterou jsem s ním v tu chvíli cítila, nový, vřelý a odvážný odstín.

„Bydleli jsme hned u moře, v bytě rodič-“

„Vážně?“ vykulil najednou oči. „Hned u moře?“

Jeho reakce mě rozesmála. „Dvě minuty od pláže...“

„Páni,“ řekl a po pár krocích dodal, „a viděli jste moře z okna?“

Znovu jsem se zasmála. Řekla jsem mu, že v našem bytě byl na západ obrácený jen balkon za koupelnou a že odtamtud, mezi střechami, se dal zahlédnout kousíček moře. A na okamžik jsem ho měla před očima přesně jako ve chvílích, kdy jsem všela nebo sbírala prádlo a kdy na mě přes střechy plné solárních bojlerů a satelitních antén vrhá prasátka jako střípek modrého skla vměstnaný do úzké proluky mezi Sheratonem a sousední budovou. Trochu se mi zastesklo, s těžkým srdcem a slzami v očích jsem najednou zvedla hlavu k nebi. „Áách, moře, moře,“ zhluboka jsem nasála vzduch, „tomu se nic nevyrovná...“

Viděla jsem, že i on zvedl zrak, a já mu dlouze, zasněně líčila, jak krásné bývají v tomhle období, na konci podzimu, západy slunce v Tel Avivu, a co bych za to dala, být teď tam. „Podívat se na jeden západ slunce a zase se sem vrátit...“

„Hele, koukej,“ ukázala jsem na měsíc, který se zničehonic vyloupil mezi domy.

Hilmí si něco tichounce zamumlal, z hrudi se mu vydral povzdech, svěsil ramena.

„Co jsi říkal? Nerozuměla jsem...“

„Měsíc,“ sjel pohledem dolů a znovu se mi zadíval do očí, „je skoro v úplňku...“

Skoro v úplňku? Na okamžik jsem zaváhala, ale pak jsem se nejistě zeptala. „A není to naopak?“

Víčka mu ztěžkla a pohled se mu zastřel, jako by už přemýšlel o něčem jiném. „Co jestli není naopak?“

Řekla jsem, že když měsíc dorůstá, je vyboulený doprava, zatímco měsíc nad námi je víc vyboulený doleva, takže ho ubývá. „Vidíš? Na levé straně je plnější“

„No já nevím,“ pořád se roztržitě díval na nebe. „Jseš si jistá?“

„Určitě, je na to taková pomůcka,“ začala jsem malovat písmena do vzduchu, „C jako couvá, D jako dorůstá.“